

Agrarisch coach Paulien Hogenkamp:

‘Boer is niet gewend aan kritiek’

Een boer is teveel gericht op adviezen van buitenaf. Reflecteren heeft hij niet geleerd. Agrarisch coach Paulien Hogenkamp uit Wierden is ervan overtuigd dat iedere boer eens met een coach om tafel moet. „Je kunt een probleem niet oplossen in dezelfde setting als waarin het ontstaan is.”

meerdere malen per dag kleine porties te voeren. Maar als het niet bij een boer past om meerdere keren per dag de speenstal in te gaan, gaat hij dit nooit doen. En als je er op hamert dat hij, als hij een andere stal in gaat, telkens andere laarzen en overall aan moet doen, maar dit niet bij zijn levensstijl past, gaat hij dit ook niet doen. Ik besloot dat ik in plaats van adviseur, waarbij het vaak om brandjes blussen en kortetermijnwerk gaat, aan de slag wilde met de mens achter het bedrijf. Tachtig procent van de bedrijfsvoering is management. De overige twintig procent is vatbaarder en te onderbouwen. Daar ligt de taak van de adviseur. Ik richt me op die tachtig procent waar de boer invloed op heeft, op zichzelf dus.”

Waar ben je de afgelopen tijd mee bezig?

„Met name coaching van boeren die zelf contact opnemen voor begeleiding. Daarnaast hebben we een pilot van de gemeente Berkelland afgerond, waar we zestig varkenshouders bezochten om te inventariseren of er

behoefte is aan persoonlijke begeleiding, beleidsmatig advies of financieel advies. De gemeente had hier geld voor uitgetrokken. De animo was groot. Soortgelijke gesprekken hebben we in Hof van Twente en Bronckhorst gehad. Het gaat lang niet altijd om financiële problemen. Meerdere generaties op één erf, perfectionisme, het goed willen doen, de balans privé en werk, het is heel wisselend. In de varkenshouderij zijn de prijzen weer beter, maar de melkveehouderij heeft nu veel voor de kiezen. Maar ook bij de varkenshouders zijn de financiële gaten nog groot. De bank en voerleverancier willen de schuld nu wel eens ingelost zien. Dat geeft ook weer druk.”

Hikken boeren niet tegen de kosten van een coach aan? Organisaties als de Zorg Om Boer en tuinder (ZOB) bijvoorbeeld zijn gratis.

„Ik zeg altijd: als je het niet kunt betalen, vinden we wel een oplossing. Over de inzet van de ZOB ben ik niet positief. De vrijwilligers voeren zichzelf op als ervaringsdeskundige,

Waarom zou volgens jou iedere boer eens met een coach moeten praten?

„Een boer krijgt veel mensen op zijn erf. Allemaal hebben ze daar een belang bij. Ze willen hem als klant. Een boer is absoluut bij in kennis en kunde. Heeft gestudeerd, bezoekt open dagen, gaat naar studie-avonden, leest vakbladen. Maar aan zelfreflectie doet hij niet, dat kent hij niet. Waarom werkt, handelt, denkt of communiceert hij op een bepaalde manier? Wat is daar goed of minder goed aan en wat zou hij daarin kunnen verbeteren? Als een boer slecht in zijn vel zit, merken zijn vrouw en kinderen het snel genoeg. Maar zij denken al snel: laat maar, laten we het gezellig houden. Voor een boer kan het heel eenzaam zijn aan de top. In het bedrijfsleven wijzen collega's of leidinggevenden je terecht als je niet functioneert of humeurig bent. Op een boerderij is dat anders.”

Wat doet een coach dan?

„Luisteren, vragen en doorvragen. Zo simpel is het eigenlijk. Boeren lijken geen praters, maar als ze mij bellen, is er al veel water door de zee gegaan. Ze lopen leeg als ik bij hen aan de keukentafel zit. Vaak met hun partner er bij. Wat ik doe is luisteren, samenvatten en ze zelf laten ontdekken waar de oorzaak van hun probleem ligt. Er komt veel op tafel. Er speelt zoveel op een bedrijf. Het doel is om een boer weer toekomstperspectief te laten creëren. Leren om goed voor zichzelf te zorgen en niet een ander te laten vertellen wat hij moet doen. Als ik naar boeren ga, is mijn hoofd leeg. De oplossing moet uit de boer zelf komen. Ik geef geen tips, geen adviezen, ik ben geen psycholoog, geen psychiater.”

Komen boeren niet genoeg voor zichzelf op dan?

„Jawel, maar ze zijn niet gewend om kritiek te krijgen. Ze kennen het niet om een spiegel voorgehouden te krijgen. Veel boeren hebben een beperkte blik op hun werkwijze. Ze doen het altijd zo. Punt. Ze moeten inzien dat het anders kan.”

Hoe doorgrond je dat als coach?

„Een boer gaat pas actie ondernemen als iets bij hem past. Het moet bovendien uit hem zelf komen. Ik heb jaren als voorlichter bij ForFarmers gewerkt. Het viel me op dat ik vaak dezelfde adviezen gaf op het gebied van hygiëne, waterkwaliteit, klimaat in de stal. Maar als ik dan enkele weken later weer op hetzelfde bedrijf kwam, had de boer er vaak niets mee gedaan. En een volgende keer nog niet. Ik kwam er langzamerhand achter dat iemand pas actie onderneemt als het iets is wat bij hem past als persoon. Om meer biggen te spenen is het bijvoorbeeld goed om biggen

CV

Paulien Hogenkamp (1971)

Studie:
Post-hbo opleiding tot coach
Post-hbo loopbaan- en talent-coaching
Opleiding tot mediator

Loopbaan:
2013-nu: zelfstandig; agrarisch coach, loopbaancoach, mediator
2008-2013: agrarisch adviseur ForFarmers
2005-2008: agrarisch adviseur Hypor
1998-2008: medewerker fokvarkensbedrijf Hogenkamp
Fokvarkens

www.paulienhogenkamp.nl

maar in principe zijn het grotendeels gestopte, gepensioneerd boeren. Ze geven boeren adviezen vanuit hun eigen ervaring, maar van een professionele achtergrond is geen sprake. En dat is gevaarlijk. Ze adviseren boeren als ze in paniek zijn. Zo nemen ze bij gesprekken wel eens een makelaar mee. Stoppen is niet erg, zeggen ze dan. Maar wie zegt dat een boer wil stoppen? Wie zegt dat dat de oplossing is? Eerst het hoofd leeg, dan pas keuzes maken. Niet andersom, zeg ik altijd. En de keuze moet uit de boer zelf komen. Ook zeggen ze dat ze doorverwijzen naar andere hulpinstanties. Maar ons team heeft nog nooit een doorverwijzing vernomen. Wel heb ik boeren begeleid die na 'hulp' van de ZOB na een jaar helemaal in de put zitten. En dan ben je nog verder van huis.”

Wanneer is je inzet als coach geslaagd?

„Als ik weer een twinkeling zie in de ogen van de boer en hij zegt: ik heb het helemaal zelf gedaan. Ik ben slechts een instrument in de persoonlijke ontwikkeling van de boer. Het gaat erom dat een boer keuzes maakt die er voor zorgen dat hij zijn passie en talent weer optimaal gaat benutten. Als dit lukt dan heeft dat direct een positief effect op zijn gezin, geluk en gezondheid. Ik ben geen relatie-therapeut, maar menige relatie is mooier en hechter geworden dankzij coaching. Coaching is een leerproces. Doordat mensen gaan nadenken over hun eigen denken, voelen en handelen, krijgen ze de regie over hun eigen leven en wijzen ze bij tegenslag niet meer naar een ander.”

Tekst: Mascha Scharenborg
Beeld: Susan Rexwinkel

Wilt u reageren?
redactie@agrio.nl
of tel. 0314 - 62 64 38

Het kan heel eenzaam zijn aan de top